

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย มีผู้วิจัยได้นำผลมาสรุป ดังนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

การวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 228 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 53.51 เพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 46.49 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 276 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 39.04 รองลงมา คือ อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 30.26 อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.58 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 228 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับไม่เกินมัธยมปลาย หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 44.74 รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 39.46 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 22.81 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 228 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 40.35 รองลงมา คือ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีอาชีพรับราชการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.72 และมีอาชีพนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 11.84 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 228 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 7,001 - 10,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 43.42 รองลงมา คือ มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 24.12 มีรายได้ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 7,000 บาท

จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ไม่มีรายได้ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.09 และมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70

5.1.2 วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ หลักความรู้ ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ หลักความมีคุณธรรม ($\bar{X} = 3.68$) และหลักความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 3.16$) และหลักความมีเหตุผล ($\bar{X} = 2.90$) ตามลำดับ

5.1.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า

5.1.3.1 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน คือ หลักความพอประมาณ (sig = .00) หลักความรู้ (sig = .00) หลักความมีคุณธรรม (sig = .00) และการมีภูมิคุ้มกัน (sig = .01) และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ หลักความมีเหตุผล (sig = .97)

5.1.3.2 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ หลักความพอประมาณ (sig = .00) หลักความมีเหตุผล (sig = .00) หลักความรู้ (sig = .00) หลักความมีคุณธรรม (sig = .00) และการมีภูมิคุ้มกัน (sig = .02) ตามลำดับ

5.1.3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน คือ หลักความพอประมาณ (sig = .00) การมีภูมิคุ้มกัน (sig = .00) หลักความรู้ (sig = .00) หลักความมีคุณธรรม (sig = .00) ตามลำดับ และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ หลักความมีเหตุผล (sig = .77)

5.1.3.4 จำแนกตามอาชีพ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ หลักความพอประมาณ (sig = .00) หลักความมีเหตุผล (sig = .00) การมีภูมิคุ้มกัน (sig = .00) หลักความรู้ (sig = .00) และหลักความมีคุณธรรม (sig = .00) ตามลำดับ

5.1.3.5 จำแนกตามรายได้ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ หลักความพอประมาณ (sig = .00) หลักความมีเหตุผล (sig = .00) การมีภูมิคุ้มกัน (sig = .00) หลักความรู้ (sig = .00) และหลักความมีคุณธรรม (sig = .00) ตามลำดับ

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย มีดังนี้

ประชาชนในชุมชนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าความถี่ = 45) ประชาชนในชุมชนควรมีหลักความมีเหตุ และผลในการทำงานร่วมกับเพื่อน (ค่าความถี่ = 40) ประชาชนในชุมชนควรรู้จักกำลังและขอบเขตความสามารถของตน (ค่าความถี่ = 36) ประชาชนในชุมชนควรมีการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมนำความรู้เสมอมา (ค่าความถี่ = 34) ประชาชนในชุมชนควรมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นองค์ความรู้ (ค่าความถี่ = 30) ประชาชนในชุมชนควรมีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน มั่นคง (ค่าความถี่ = 22) ประชาชนในชุมชนควรมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง (ค่าความถี่ = 20) ประชาชนในชุมชนควรมีการวางแผนเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต (ค่าความถี่ = 19)

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 สมมติฐานที่ 1 วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ยังขาดการดำเนินชีวิตในหลักคุณธรรมอัน ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้อย่างสม่ำเสมอ หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงส่งผลให้ชุมชนขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สาราญ จุช่วย (2555) ได้วิจัยเรื่อง วิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตของคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี มีวิถีชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับกลาง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภาสพงษ์ ฐ์ทำนอง (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระดับความยากจน และระดับคุณภาพชีวิตรายหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่เย็นเป็นสุขตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง

5.2.2 สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

5.2.2.1 จำแนกตามเพศ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง รู้จักกำลังและขอบเขตความสามารถของตน มีการตัดสินใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงพิจารณาอย่างรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมนำความรู้เสมอมา ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนภัทร์ สุทธิ (2550) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศ และอายุ แตกต่างกัน มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

5.2.2.2 จำแนกตามอายุ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง มีการควบคุมการใช้จ่ายของตัวเองในชีวิตประจำวัน ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างคุ้มค่า ไม่เบียดเบียนบุคคลอื่น มีการการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นองค์ความรู้ และดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ และสุจริตเสมอมา ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนภัทร์ สุทธิ (2550) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศ และอายุ แตกต่างกันมีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

5.2.2.3 จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน มั่นคง ยึดหลักความมีเหตุ และผลในการทำงานร่วมกับเพื่อน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชุมพลภัทร์ คงชนจอรุณันต์ (2550) งานวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.9 เป็นเพศชาย โดยมีอายุเฉลี่ย 52 ปี ร้อยละ 100 มีสถานภาพสมรส และมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 78.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 60.1 และร้อยละ 86.9 ประกอบอาชีพหลักในการทำนามีรายได้รวม

ในครัวเรือนเฉลี่ย 69,564.05 บาท/ปี ผลการศึกษาด้านการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ พบว่า การดำเนินชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับแตกต่างกัน

5.2.2.4 จำแนกตามอาชีพ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง มีความขยันหมั่นเพียรด้วยความสุจริตต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์สังคม ทั้ง ประเพณี วัฒนธรรม พยายามเพิ่มพูนความรู้ โดยการติดตามข่าวสาร ทำให้ท่านรู้เท่าทันสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพัตรา ธารานุกูล (2544, น. 62) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 190 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีระดับความพึงพอใจในชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในการศึกษาหาความสัมพันธ์ พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวก กับเพศ, ระดับการศึกษา, รายได้, การรับรู้ภาวะสุขภาพ และสัมพันธ์ภาพทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอายุและสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.2.5 จำแนกตามรายได้ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง มีความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติตามหลักกฎหมายหลักศีลธรรม มีการบังคับตนเอง ด้านวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเอง ทำกิจกรรมพิเศษในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ พวงผกา ชื่นแสงเนตร (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่ 58 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มที่ศึกษา มีความพึงพอใจในชีวิตในระดับดี ร้อยละ 53.2 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีความขยันหมั่นเพียร

ดำรงชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ประหยัดคอดออม มีการควบคุมการใช้จ่ายของตัวเองในชีวิตประจำวัน

5.3.1.2 ผู้นำในชุมชนควรมีแนวทางในการเสริมสร้างความรักความอบอุ่นภายในครอบครัวและชุมชน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีให้แก่คนในชุมชน

5.3.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรม โครงการ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.3.1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจใน วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม

5.3.1.5 ผู้นำชุมชน ควรส่งเสริมกิจกรรมให้แก่คนในชุมชน ให้มีความซึมซับในวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ การลงแขกทำนา เกี่ยวข้าว ประกวดบุคคลดีเด่นในด้านแบบแผนชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประกวดการทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายประจำวัน

5.3.1.6 ประชาชนในชุมชน ควรมีการดำเนินชีวิต ด้วยหลักคุณธรรมนำความรู้ เสมอมา ยึดหลักความมีเหตุมีผลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5.3.1.7 ผู้นำในชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาศึกษาเพื่อพัฒนาและต่อยอดให้เกิดเป็นองค์ความรู้ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรู้จักแบบแผนการดำเนินชีวิตมองถึงความสามารถของตน และประโยชน์ของส่วนรวม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

5.3.2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกัน ของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย